

SANAL KAYTARMA DAVRANIŞLARI VE KİŞİLİK: BİR ALAN ÇALIŞMASI

Cyberloafing And Personality: A Field Survey

Dr. Öğr. Üyesi Durdu Mehmet BİÇKES

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, dmbickes@nevsehir.edu.tr, Nevşehir / Türkiye

Öğr. Gör. Celal YILMAZ

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, cyilmaz@nevsehir.edu.tr; Nevşehir / Türkiye

Doç. Dr. Özgür DEMİRTAŞ

İnönü Üniversitesi ozgur.demirtas@inonu.edu.tr, Malatya / Türkiye

Bıçkes, D. M., Yılmaz, C. & Demirtaş, Ö. (2018). "Sanal Kaytarma Davranışları ve Kişilik: Bir Alan Çalışması", Vol:4, Issue:20; pp:699-710 (ISSN:2149-8598)

ARTICLE INFO

Article History

Makale Geliş Tarihi

Article Arrival Date

10/05/2018

Makale Yayın Kabul Tarihi

The Published Rel. Date

31/05/2018

Anahtar Kelimeler

Sanal Kaytarma, Kişilik, Beş Faktör Kuramı.

Keywords:

Cyberloafing, Personality, Big-5 Model,

ÖZ

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin etkisinin her alanda olduğu gibi örgütsel alanda da artan önemi, kişilik boyutuyla insan kaynağının verimli ve daha etkin kullanımını da ön plana çıkartmıştır. Özellikle gelişen teknoloji ile beraber artan sanal uygulamalar ve bu modelde bir faktör olarak yer alan kişilik arasındaki ilişkilerin daha da derinden incelenmesi ve etkilerinin hangi düzeyde katkı sağlayacağına araştırılmasının önemi kapsamında mevcut çalışmada beş büyük kişilik özelliklerinin sanal kaytarma üzerinde etkisinin olup olmadığı araştırılmıştır. Beş büyük kişilik özelliğinin sanal kaytarma üzerindeki etkisini test etmek amacıyla 471 katılımcı ile resregyon analizleri uygulanmıştır. Mevcut bulgular, dışadönüklük ve deneyime açıklık kişilik özelliklerinin sanal kaytarma üzerinde anlamlı düzeyde etkiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Ancak, diğer kişilik alt boyutlarının (nevrotiklik, uyumluluk ve sorumluluk) sanal kaytarma üzerinde bir etkisi mevcut çalışma bulguları ile desteklenmemiştir. İlave olarak bütünde incelendiğinde ise analiz sonuçları modelin bir bütün olarak anlamlı olduğunu ve kişiliğin sanal kaytarma üzerinde anlamlı etkide bulunduğu sonucunu desteklemektedir.

ABSTRACT

The importance of communication and knowledge technologies started to get higher values in the field of organizational field, and these changes have an input on using the human resource effectively and efficiently. Especially, parallel to the advancement in the technological life, the importance of cyber applications in which personality has an input, come to the front as a topic to be searched deeply. Thus, with the idea if important topic that includes examining the relationships and effects of these two topic, in this study we examined the relationships between personality and cyberloafing. The personality traits are gathered from Big-5 model. For this aim, we used a survey method with 471 participants, and used regression analyses. We found that extraversion and openness to experience have significant effects on cyberloafing. The results did not support our hypoyheses for agreeableness, conscientiousness, and neuroticism personality traits. But, as a whole, we found that personality has a significant effect on cyberloafing.

1. GİRİŞ

İletişim teknolojileri, sahip oldukları işlevler nedeniyle günlük hayatımızın ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Ancak, bu teknolojilerin aşırı kullanımı bireylerin sosyal yaşamları, fiziksel ve ruhsal sağlıkları, alışkanlıkları, beceri ve yetenekleri üzerinde olumsuz etkiler doğurabilmektedir (Keser, Kavuk ve Numanoğlu, 2016: 38). Aşırı kullanım ilerleyen süreçlerde teknoloji bağımlılığına dönüşebilmekte ve ortaya çıkan etkiler daha da derinleşebilmektedir (Ehrenberg, Juckes, White ve Walsh, 2008: 739). Yakın döneme kadar, bağımlılık kavramı alkol ve uyuşturucu gibi madde alımlarını ifade eden bir tıbbi model çerçevesinde değerlendirilirken, son zamanlarda bilim insanları bağımlılığı daha geniş bir yelpazede ele almaya yönelmişler ve davranış bağımlılığı modelinin geçerliliğini savunmaya başlamışlardır (Bianchi ve Phillips, 2005: 40).

İletişim teknolojilerinin günümüzde ulaştığı en ileri nokta olan internet, eğitim kurumlarında bilgi kaynaklarına erişim amacıyla yaygın olarak kullanılmaktadır. Eğitim esnasında internet kullanımıyla ilgili bazı prensipler belirlenmiş olsa da, öğrencileri çeşitli nedenlerden dolayı eğitim dışı amaçlarla internet kullanımından alıkoymak mümkün olmamaktadır. İnterneti, eğitim sürecinde eğitim dışı amaçlarla veya çalışma saatlerinde iş dışı amaçlarla kullanım oranının kişiden kişiye değiştiği bilinen bir gerçektir. Bilim insanları, bazı kişilerin diğerlerinden daha fazla bu tür davranış sergilemelerinin temelinde kişilik özelliklerinin yattığını belirtmektedirler (Prasad, Lim ve Chen, 2010: 1642).

Bu çalışmada, beş büyük kişilik özelliğinin sanal kaytarma davranışları üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmanın sonuçlarının, derslerde ve eğitime ayrılması gereken zaman dilimlerinde gerçekleştirilen ve olumsuz sonuçlar doğuran sanal kaytarma davranışlarının yönetilmesi noktasında uygulayıcılara ve bu süreçten doğrudan etkilenen öğrencilere sorunun çözümü noktasında bir takım bilgiler vereceği umulmaktadır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE LİTERATÜR TARAMASI

Bu başlık altında, çalışmanın değişkenleri olan sanal kaytarma, kişilik ve beş faktör kişilik kuramı, değişkenler arasındaki ilişkiler, konuyla ilgili yapılmış çalışmalar ve araştırmanın hipotezlerine yer verilmiştir.

2.1. Sanal Kaytarma

İngilizce'de "cyberloafing" veya "cyberslacking" olarak kullanılan kavram Türkçe'de "siber aylaklık" (Ergün ve Altun, 2012: 41) ya da "sanal kaytarma" olarak kullanılmaktadır. Jandaghi, Alvani, Matin ve Kozekanan (2015: 336) 'cyberloafing' kavramının iki boyuttan oluştuğunu belirtmektedirler. Bunlardan birisi olan 'loafing', aylak bir kimsenin zamanını boşa harcamasını ifade etmektedir. İkincisi olan 'cyber' ise, bilgisayarların araç olarak kullanıldığı bilgisayar bilimlerine ait kavramlar için kullanılan bir önektir. Dolayısıyla, bir bireyin zamanını internet ortamında boş yere harcamasından 'cyberloafing' kavramı doğmuştur. Kavram ilk kez 1995 yılında Daily News'te Tony Cummins tarafından kullanılmış ve 2002'de Vivien K. G. Lim tarafından *Organizational Behavior Journal*'da yayınlanan bir makaleyle bilim dünyasına kazandırılmıştır (Jandaghi vd., 2015: 336). İlgili çalışmada Lim (2002: 667) kavramı; çalışanın mesai saatleri içerisinde örgütün internet erişimini bireysel amaçları için işle ilgili olmayan web sayfalarını ziyaret etmesi, e-postalarını kontrol etmesi ve cevaplaması gibi eylemlere başvurması olarak tanımlamıştır. Bu çalışma kapsamında ise kavram çalışmanın odağı dikkate alınarak; öğrencilerin ders esnasında ve eğitime yönelik aktivitelere ayrılmaları gereken zaman dilimlerinde interneti eğitim amacı dışında kullanmaları şeklinde değerlendirilmiştir. Tanımlamalardan yola çıkarak sanal kaytarmanın; bireysel ve örgütsel verimliliği olumsuz yönde etkileyen, üretkenlik karşıtı bir davranış türü ya da bir tür sapkın işyeri davranışı olduğu söylenebilir (Zoghbi-Manrique-de-Lara, 2012: 469).

İnternet mecrasının genişliği ve kaytarma davranışlarının bireysel, örgütsel ve toplumsal yansımaları dikkate alındığında sanal kaytarma faaliyetlerinin sınıflandırılması gerekli hale dönüşmektedir. Bunun sağlanabilmesi yani sanal kaytarma davranışlarını azaltacak uygun politika ve müdahalelerin geliştirilebilmesi için kurumların sanal kaytarma davranışlarının türleri hakkında bilgi sahibi olmaları gereklidir (Jandaghi vd., 2015: 337). Lim (2002: 685) sanal kaytarmayı, gezinme faaliyetleri ve e-posta faaliyetleri olmak üzere iki gruba ayırmaktadır. Gezinme faaliyetlerini, spor, yatırım, eğlence, haber, alışveriş, yetişkin içerikli ve işle ilgili olmayan diğer sitelerin ziyaretleri oluştururken, e-posta faaliyetlerini ise işle ilgili olmayan e-postaların kontrolü ve cevaplandırılması oluşturmaktadır. Blanchard ve Henle (2008: 1070), önemli ve önemsiz olmak üzere iki farklı sanal kaytarma davranışından bahsetmektedirler. Online kumar oynama, yetişkin içerikli sitelere girme, müzik indirme gibi yasal olmayan ve kötü amaçlı internet kullanımları önemli sanal kaytarma eylemleri olarak sıralanmıştır. Spor, haber ve finans sitelerini ziyaret etmek, e-postaları kontrol etmek ve cevaplamak ise önemsiz sanal kaytarma faaliyetleri olarak değerlendirilmiştir. Bu ve benzeri eylemler, işe ve işyeri kurallarına tam anlamıyla uygun davranışlar olmasa da bir çalışanın özel telefon görüşmeleri yapması ve bir günlük gazeteyi okuması gibi tolere edilebilecek davranışlar kapsamında değerlendirilmektedir. Ancak, bu tür davranışlarında performansı olumsuz etkileyeceğini unutulmamalıdır. Anandarajan, Devine ve Simmers (2004: 69-72) çalışanların dört tür sanal kaytarma davranışı sergileyebileceklerini belirtmişlerdir. Bunlar; eğlence amaçlı (online alışveriş, amaçsızca sörf, sosyal organizasyonlar ve kulüplere üye olma gibi), zarar verici (açık artırma sitelerinde alışveriş,

yetişkin içerikli sitelere girme, müzik indirme gibi), kişisel öğrenme (online eğitim araştırmaları, rakipler hakkında bilgi edinme, güncel olayları takip etme gibi) ve belirsiz (kamusal siteleri ziyaret etme, sohbet odalarında diğer işletmeler hakkında bilgi edinme ve kendi işletmesini tartışma gibi) sanal kaytarma davranışlarıdır. Van Doorn (2011: 7) ise sanal kaytarma davranışlarını, gelişim davranışları, iyileşme davranışları, sapkın davranışlar ve bağımlılık davranışları şeklinde dört başlıkta incelemiştir. Gelişim davranışı, sanal kaytarmayı öğrenme için potansiyel bir kaynak olarak görür. Bu bakış açısıyla sanal kaytarma işgörenlerin gelecekte kullanabilecekleri yeteneklerini arttırmayı sağlayacağından dolayı hem örgüt hem de çalışan açısından faydalıdır. İyileşme davranışı, olaya işgörenin sağlığı açısından bakar. Bu bakış açısına göre sanal kaytarma davranışlarının işgören ve örgüt üzerinde olumlu yansımaları bulunmakta ve yaşanmakta olan rahatsızlıkları azaltabilmektedir. Sapkın davranış, örgüte yönelik istenmeyen bir davranış olarak değerlendirilir. Bu tür davranışların, örgütler açısından verimlilikte azalma gibi bir takım olumsuz sonuçları söz konusudur. Çalışanların tatminsizlik ve sıkılma gibi duygu ve tutumlarına bir tepki olarak doğabilen bağımlılık davranışı ise, sanal kaytarmaya neden olabilen bir alışkanlık olarak görülür ve depresyon ve düşük performans gibi problemleri sonuçlara yol açabilir.

Gerçek kimliğin saklanabilmesi, daha az sosyal yaptırımlarla karşılaşma ve daha az tanınma gibi nedenlerden dolayı sanal kaytarma, geleneksel kaytarmalardan daha fazla yaşanabilmektedir (Zoghbi-Manrique-de-Lara, 2012: 469). Araştırmalar, her bir çalışanın haftada ortalama altı saat sanal kaytarma yaptığını ortaya koymaktadır (Jandaghi vd., 2015: 337). Öğrenciler ya da çalışanlar sanal kaytarma yaptıklarında, iş ve sorumluluklarını gelecek bir zaman dilimine ertelemiş olmaktadır. Bilim insanları, bazı bireylerin diğerlerinden daha fazla erteleme davranışı sergilemelerinin temelinde kişilik özelliklerinin yattığını belirtmişlerdir (Prasad vd., 2010: 1642).

2. 2. Kişilik, Beş Faktör Kuramı ve Literatür Taraması

Sosyal bilimlere ait birçok kavramda olduğu gibi kişilik kavramında da, bilim insanlarının üzerinde görüş birliğine ulaşılmış oldukları bir tanımlama bulunmamaktadır. Genel anlamda kişilik, benzer durumlar karşısında sergilenen davranışların ve reaksiyonların tutarlı bir modeli olarak tanımlanabilir. Kişilik özellikleri, bireyin sosyalleşme ve gelişme süreci boyunca şekillenir ve yetişkinlikle birlikte olgun bir yapıya kavuşur. Bu nedenle, kişilik özellikleri stabil olarak kabul edilebilir. Teorisyenler, insanların belli durumlarda belirli şekillerde davranmalarına neden olan eğilimlerin kişilik özelliklerinden kaynaklandığını savunmaktadırlar (Saleem, Beaudry ve Croteau, 2011: 1923).

Bireyin benzersiz yönlerini, düşüncelerini ve eylemlerini kapsayan kişilik, bireyin karşılaştığı olay ve durumlara karşı gösterdiği kararlı bilişsel ve davranışsal kalıpları ifade eder. (Krishnan, Lim ve Teo, 2010: 3). Kişiliğin en yaygın kabul gören modeli Costa ve McCrae (1985) tarafından geliştirilen beş faktör kişilik kuramıdır. Bu kurama göre, kişiliği şekillendiren temel özellikler dışadönüklük, uyumluluk, sorumluluk, nevroitiklik ve deneyime açıklıktır. Bu temel özellikler bireyin doğumuyla birlikte sahip olduğu eğilimleri gösterir. Bu özellikler yaşam süresince gelişir ve bireyin duygu, düşünce ve çevresini yorumlaması üzerinde etkili olur ve ayrıca bireyin iletişim ve davranışlarını şekillendirir (Buckner, Castille ve Sheets, 2012: 1948; Abdullah ve Marican, 2016: 20). Aşağıda kişiliği şekillendiren temel özellikler kısaca açıklanmış ve bu kişilik özellikleri ile sanal kaytarma arasındaki ilişkiyi ele alan çalışma bulgularına yer verilmiştir.

2.2.1. Dışadönüklük

Dışadönük bireyler, çevrelerine karşı enerjik bir yaklaşım benimserler ve genelde girişken, aktif, iddialı ve olumlu duygular ifade ederek tanımlanırlar. Buna karşın içedönükler, içgüdüsel olarak diğerlerinden uzak durma eğilimindedirler, daha az aktiftirler ve daha az pozitif duygular sergilerler (Buckner vd., 2012: 2). Dışadönüklük, girişken, enerjik, aktif, iddialı olmakla karakterize edilirken, içedönüklük utangaç, iddiasız ve içine kapanık olmakla karakterize edilir (Saleem vd., 2011: 1924).

Alan yazında dışadönüklük ile internet kullanımı arasındaki ilişkinin yönüyle ilgili farklı yaklaşımlara rastlanmaktadır. Buckner ve diğerleri (2012: 1948), içedönük bireylerin sosyal çevrelerinde karşılayamadıkları sosyal ihtiyaçlarını karşılayabilmek adına daha fazla internet kullanma eğilimi sergileyebileceklerini, buna karşın dışadönük bireylerin geniş bir sosyal çevreye sahip oldukları ve yüz yüze iletişimi daha zengin ve heyecan verici gördükleri için sosyal ihtiyaçlarını çevrimdışı yollarla karşılama eğilimi sergileyeceklerini ve bu nedenle daha az internet kullanacaklarını belirtmektedir.

Buna karşın Jia, Jia ve Karau (2013: 360), dışadönüklerin sahip oldukları girişkenlik ve sosyal yönelim gibi özellikler nedeniyle başkalarıyla sosyal etkileşim kurmak, sosyal bağları güçlendirmek ve sosyal fayda sağlamak için interneti bir araç olarak kullanma olasılıklarının daha yüksek olacağını ifade etmektedirler. Benzer şekilde Chiang, Hsu ve Shih(2015: 536), dışadönük bireylerin aktif olarak sosyal etkileşim arayacaklarını ve başkalarıyla sohbetten zevk alacaklarını dile getirmektedirler. Bu çalışmada, internetin hayatın ayrılmaz bir parçası haline gelmesi, sosyal çevremizdeki bireylerle olan etkileşimimizin dahi belli ölçüde sanal ortamlara taşınmış olması ve internetin iş hayatında giderek artan oranda kullanılması gibi nedenlerden dolayı Jia ve diğerlerinin (2013) görüşü benimsenmiştir. Ayrıca, yapılan birçok uygulamalı çalışma içedönük bireylerin dışadönük bireylere nazaran daha yüksek akademik performansla sahip olduklarını ortaya koymaktadır (Goff ve Ackerman, 1992; Sanchez, Rejano ve Rodriguez, 2001; Bauer ve Liang, 2003). Dışadönük bireylerin akademik performanslarının daha düşük olmasının ise bu bireylerin girişkenlik, dürtüsel hareket etme ve dikkat dağınıklığı gibi özelliklere sahip olmalarına bağlanmaktadır (Furnham, Nuygards ve Chamorro-Premuzic, 2013: 977).

Hipotez 1: Dışadönüklük özelliği ile sanal kaytarma arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır.

2.2.2. Uyumluluk

Uyumluluk özelliği, bireyin diğer bireylere karşı dostça, yardımsever ve işbirliği içerisinde olma eğilimi olarak tanımlanabilir (Doucet, Shao, Wang ve Oldham, 2016: 324; Sampat ve Basu, 2017: 23). Uyumluluk düzeyi yüksek olan bireyler, diğerlerine nazaran daha fazla prososyal (toplum yanlısı) davranışlar sergileme ve kişiler arası normlara uyma eğilimindedirler (McNulty ve Russell, 2016: 617). Uyumluluk düzeyi yüksek olan bireyler, sosyal, sıcakkanlı, girişken, fedakâr, sempatik ve güvenilirlerdir. Bu kişiler, başkalarıyla bir arada bulunmaktan hoşlanırlar, diğerlerine yardım etmede isteklidirler ve tatminkar ilişkiler geliştirirler (Saleem vd., 2011: 1924). Uyumluluk düzeyi düşük olanlar ise, daha az hoşgörülü, tartışmacı, işbirliğinden uzak ve katı kimselerdir. Uyumluluk puanı düşük olanlar, sahip oldukları uzlaşmazlık, düşmanlık ve sosyal gerginlik gibi olumsuz kişilik özelliklerinin doğurduğu ihtiyacı karşılamak için interneti bir araç olarak görebilirler. Örneğin, diğerlerini anlamsız tartışmalarla kasten provoke etmek için forum sitelerini kullanabilirler (Buckner vd., 2012: 1948). Yapılan uygulamalı çalışmalarda uyumluluk özelliği ile sanal kaytarma arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu bulgusunu ortaya koyan çok sayıda çalışma bulunmaktadır (Ülke ve Bilgiç, 2011; Jia vd., 2013; Jia ve Jia, 2015; O'Neill, Hambley ve Chatellier, 2014). Alan yazında yer alan teorik bilgilere ve araştırma bulgularına dayanarak çalışmanın ilk hipotezi şu şekilde geliştirilmiştir:

Hipotez 2: Uyumluluk özelliği ile sanal kaytarma arasında negatif yönlü bir ilişki vardır.

2.2.3. Sorumluluk

Bu özellik, bireyin güçlükler karşısında kolay pes etmeyen, hedeflerine ulaşmak için gayret eden, detaylara dikkat eden, planlı hareket eden ve disiplinli biri olmasını ifade eder (Özçelik, Sevinç ve Uyarıl, 2015: 59). Sorumluluk düzeyi yüksek bireyler, uzun vadeli amaçlarına ulaşmak için kendi davranışlarını kontrol edebilirler (Prasad vd., 2010: 1643). Sorumluluk düzeyi düşük bireyler iledürtüsel davranmaya meyillidirler, organize olmada zorluk çekerler ve görevlerini erteleme eğilimi gösterirler. Sorumluluk düzeyi düşük olan bilinçsiz bireyler oyalanmak, meraklarını giderecek bilgiler edinmek ve dürtülerini tatmin etmek için yoğun şekilde internet kullanımına yönelebilirler (Buckner vd., 2012: 1950). Yapılan araştırmalar, sorumluluk ile sosyal paylaşım sitelerinin aşırı kullanımı (Wilson, Fornasier ve White, 2010), çevrimiçi oyun oynama (Peters ve Malesky, 2008) ve diğer sanal kaytarma davranışları arasında (Jia ve Jia, 2015; O'Neill vd., 2014) negatif yönlü ilişkilerin olduğunu ortaya koymaktadır. Bu açıklamalar ışığında aşağıdaki hipotez geliştirilmiştir.

Hipotez 3: Sorumluluk özelliği ile sanal kaytarma arasında negatif yönlü bir ilişki vardır.

2.2.4. Nevrotiklik

Nevrotiklik, bireylerin güvenli, endişesiz, soğukkanlı, kendinden emin ve sakin ya da güvensiz, endişeli, depresif, duygusal, gergin ve sinirli olma düzeylerini ifade eden bir kişilik özelliğidir (Sampat ve Basu, 2017: 23). Nevrotiklik, suçluluk, sinirlilik, hüzn ve korku gibi olumsuz duyguları yaşama eğilimidir. Bu açıdan nevroktikliği yüksek kişiler, kaygılı, güvensiz, içine kapanık, sinirli; nevroktikliği düşük kişiler ise rahat, özgüvenli ve sabırlı olmaktadırlar (Basım, Çetin ve Tabak, 2009: 23). Açıklamalar ışığında, nevroktiklik puanı yüksek olan bireylerin aşırı duygusal, nevroktiklik puanı

düşük olanların ise duygusal açıdan tutarlı olarak değerlendirildikleri söylenebilir (Cheng, Montgomery, Treglown ve Furnham, 2017: 159; Krishnan, 2017: 155). Nevrotik birey aşırı duygusaldır, birçok uyarana karşı güçlü tepkiler gösterir ve duygusal bir uyarılma deneyiminden sonra agresif davranışlar sergiler ve toparlanması uzun zaman alır (Hsiao, 2017: 278). Düşük öz saygıya sahip olan nevroitik bireylerin, iştahsızlık ya da aşırı yeme sendromu ve uyuşturucu bağımlılığı gibi uç davranışlar sergileme eğiliminde oldukları araştırmalarla ortaya konmuştur (Bianchi ve Phillips, 2005: 41). Kararsız ve dürtüsel davranışlar sergilemeyen nevroitiklik düzeyi düşük bireylerin iş performanslarının yüksek olması beklenmektedir. Bu yüzden, bu bireylerin sanal kaytarma gibi negatif örgütsel davranışlar sergileme olasılıkları düşüktür (Jia ve Jia, 2015: 60). Yapılan çok sayıda uygulamalı çalışmada, nevroitiklik puanı yüksek olan bireylerin daha fazla saplantılı sosyal medya kullanımı (Andreassen vd., 2013; Hasiao, 2017), sorunlu cep telefonu kullanımı (Beranuy, Oberst, Carbonell ve Chamarro, 2009) ve sanal kaytarma davranışları (Jia vd., 2013; O'Neill vd., 2014) sergiledikleri tespit edilmiştir.

Hipotez 4: Nevrotiklik özelliği ile sanal kaytarma arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır.

2.2.5. Deneyime Açıklık

Deneyime açıklık, bir kişinin zihinsel kabiliyetinin genişliğini, derinliğini, özgünlüğünü ve karmaşıklığını tanımlar (Jandaghi vd., 2015: 342). Bu kişilik özelliği bireyin sürekli yeni fikir üreten, farklı ilgi alanları olan, yaratıcılığı yüksek, sabit fikirli ve tutucu olmayan biri olmasını ifade eder (Özçelik vd., 2015: 59). Deneyime açıklık düzeyi yüksek bireyler yaratıcı, meraklı, esnek ve sıra dışıdır. Bu kişiler, yeni ve farklı şeyler denemek isteyen bireyler olarak tanımlanırlar (Krishnan vd., 2010) ve öğrenmeye karşı daha elverişli tutumlara sahiptirler (Jia ve Jia, 2012: 1). Deneyimi açıklık düzeyi düşük olan bireyler ise tekdüzeliği tercih eden, entelektüel bakımdan ilgisiz ve genelde tutucu kişiliklerdir (Glass, Prichard, Lafortune ve Schwab, 2013: 120). Literatürde deneyime açıklık düzeyi yüksek olan bireylerin yenilik keşfetmek için meraklı ve istekli olmaları nedeniyle sosyal medyayı ve interneti bir iletişim aracı olarak kullanmaya daha eğilimli olacakları dile getirilmektedir (Amichi-Hamburger ve Vinitzky, 2010: 1290; Andreassen, Torsheim ve Pallesen, 2014: 917). Ancak konu özelinde yapılmış araştırma bulgularının tutarsız olduğu görülmektedir. Örneğin, bazı araştırmalar deneyime açıklık ile internet kullanımı arasında pozitif bir ilişki olduğu bulgusunu ortaya koyarken (Tuten ve Bosnjak, 2001; McElroy, Hendrickson, Townsend ve DeMarie, 2007; Wilson vd., 2010), diğer bazı araştırmalar deneyime açıklık ile internet kullanımı arasında anlamlı bir ilişki bulgusuna ulaşamamışlardır (Landers ve Lounsbury, 2006; Engelberg ve Sjöberg, 2004). Deneyime açıklık ile sanal kaytarma arasında dile getirilen teorik ilişki ve uygulamalı araştırma bulguları dikkate alınarak aşağıdaki hipotez geliştirilmiştir.

Hipotez 5: Deneyime açıklık özelliği ile sanal kaytarma arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır.

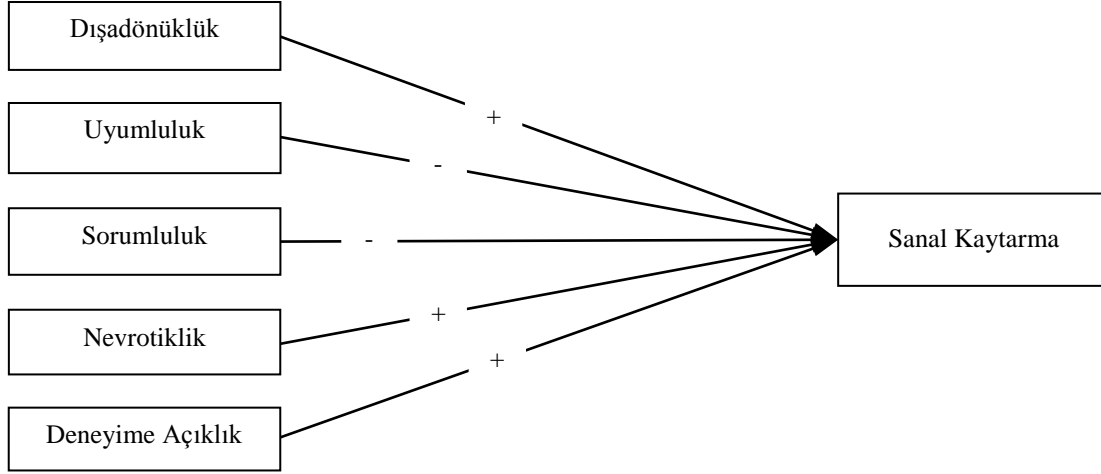
3. YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Bir kamu üniversitesinde kayıtlı bulunan öğrencilerin kişilik özellikleri ile sanal kaytarma düzeyleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçlayan bu araştırma, ilişki tarama modelinde bir çalışmadır. İlişki tarama modeli, araştırmaya konu olan değişkenler arasında bir ilişkinin bulunup bulunmadığını ve varsa bu ilişkinin derecesini belirlemeyi amaçlayan bir araştırma modelidir (Karasar, 2012: 81). Araştırma, amacı bakımından da, tanımlayıcı (betimsel) ve açıklayıcı niteliktedir. Çünkü çalışmanın teorik kısmında, beş faktör kişilik kuramı ve sanal kaytarma kavramları detaylı şekilde incelenmiş ve farklı yaklaşımlarından yola çıkılarak tanımlanmaya çalışılmıştır.

Araştırma modeli Şekil 1'de görülmektedir.

Şekil 1. Araştırma Modeli

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini bir kamu üniversitesinde öğrenim görmekte olan öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklem seçiminde ilgili üniversitenin merkez yerleşkesinde yer alan tüm enstitü, fakülte, yüksekokul ve meslek yüksekokullarına ulaşılmış ve katılımda gönüllülük esas alınmıştır. Örneklem seçiminde, kolayda örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Toplamda 500 anket uygulanmış, değerlendirmeler 471 anket üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Katılımcıların yaş, cinsiyet ve öğrenim görmekte oldukları yükseköğrenim programlarına ilişkin bilgiler incelendiğinde, katılımcıların %39.7'sinin erkek, %60.3'ünü kadınların oluşturduğu; eğitim düzeylerinde %33.6'sının ön-lisans, %59.2'sinin lisans ve %7.2'sinin de lisansüstü eğitim düzeylerinde olduğu, yaş aralığının ise 17 ve 52 arasında değiştiği tespit edilmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları ve Analizi

Bu çalışmada öğrencilerin sanal kayıtma davranışlarının belirlenmesi amacı ile Özücü ve Yıldız (2014) tarafından geliştirilen "Sanal Kayıtma Faaliyetleri Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçek, önemli sanal kayıtma faaliyetleri ve önemsiz sanal kayıtma faaliyetleri olmak üzere iki boyuttan ve toplam 14 ifadeden oluşmaktadır.

Katılımcıların kişilik özelliklerini belirlemek amacıyla Donnellan, Oswald, Baird ve Lucas (2006: 203) tarafından geliştirilen Mini-IPIP Beş Faktör Kişilik Envanteri uygulanmıştır. Ölçek bireylerin kişilik özelliklerini beş faktör temelinde değerlendirmeye yönelik toplam 20 ifadeden oluşmaktadır. Ölçekte her bir boyut için dörder ifade yer almaktadır. İfadelere verilen yanıtlar beşli Likert ölçeğinde düzenlenmiştir (1: Kesinlikle katılmıyorum, 5: Kesinlikle katılıyorum). Ölçekteki boyutlardan alınan yüksek puan bireyin ilgili boyuttaki kişilik özelliklerine uygun davranışlar sergilediğini, düşük puan ise tam tersi bir durumun varlığını göstermektedir.

Araştırmada verilerin analizinde SPSS programı kullanılmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistiksel teknikler ile korelasyon ve regresyon analizlerinden yararlanılmıştır.

4. BULGULAR

4.2. Katılımcıların İnternet Kullanım Alışkanlıklarına İlişkin Bulgular

Öğrencilerin ders anında ve ders çalışmaya ayrılmaları gereken zaman dilimlerinde internet kullanım düzeylerinin farklılaşacağı düşüncesiyle, bu zaman dilimlerindeki kullanım düzeyleri ayrı sorular halinde sorulmuştur. Ancak ilgili zaman dilimlerindeki internet kullanım alışkanlıklarının benzeşeceği varsayımıyla, bu zaman dilimlerindeki kullanım alışkanlıkları tek bir soru altında sorulmuştur.

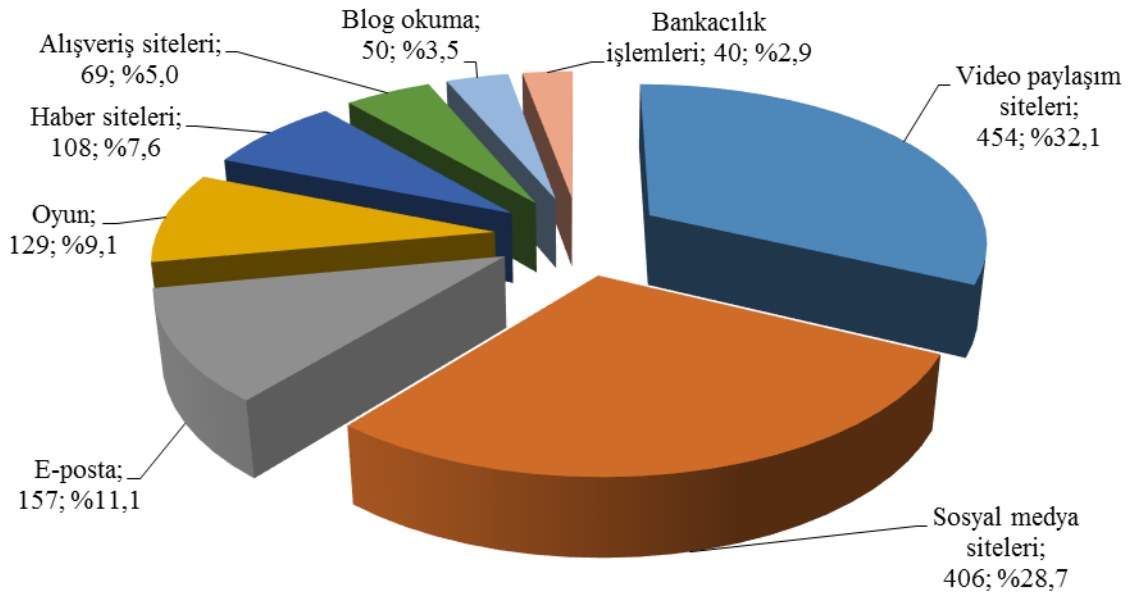
Katılımcıların ders anında ve ders çalışma zamanlarında internet kullanım süre dağılımları Tablo-1'de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Ders Anında ve Ders Çalışma Zamanlarında İnternet Kullanım Sürelerinin Dağılımı

Ders Anında			Ders Çalışma Zamanında		
Süre	n	%	Süre	n	%
İnternet kullanmam	156	33,1	İnternet kullanmam	57	12,1
60 dk ve daha az	210	44,6	60 dk ve daha az	160	34,0
61-120 dk arası	76	16,1	61-120 dk arası	168	35,7
121-180dk arası	18	3,8	121-180dk arası	47	10,0
181-240 dk arası	5	1,1	181-240 dk arası	26	5,5
241 dkve daha fazla	6	1,3	241 dkve daha fazla	13	2,7
TOPLAM	471	100	TOPLAM	471	100

Tablo 1'deki veriler dikkate alındığında, ders çalışma zamanlarında "internet kullanmam" diyenlerin oranı %12,1 iken, ders anında internet kullanmayanların oranı %33,1 düzeyine yükselmektedir. Bunun yanında, ders anında internet kullanımının "60 dakika ve daha az" zaman diliminde yoğunlaştığı (%44,6), ders anında "61 dakika ve üzeri" internet kullanım oranının %22,3 düzeyinde kaldığı görülmektedir. Buna karşın, ders çalışma zamanında "61 dakika ve üzeri" internet kullanım oranının %53,9 düzeyine ulaştığı anlaşılmaktadır. Bu veriler, öğrencilerin ders anında cep telefonları aracılığıyla internet kullanmamaya daha fazla özen gösterdikleri şeklinde yorumlanabilir.

Cevaplayıcıların sanal kaytarma yaptıkları anlarda internette en sık ziyaret ettikleri ilk üç siteye ilişkin bulgular Şekil 2'de aktarılmıştır.

Şekil 2. Katılımcıların İnternette En Sık Ziyaret Ettikleri İlk Üç Site

Analizlerin 471 katılımcı üzerinden gerçekleştirildiği yukarıda ifade edilmişti. Anket kapsamında katılımcılardan "en sık ziyaret ettikleri ilk üç siteyi" sıralamaları istenmiştir. Dolayısıyla bu soruya verilen cevap sayısı 1413 olmuştur. Bu durum Şekil 2'deki dağılımdan da anlaşılmaktadır. Katılımcıların en sık ziyaret ettikleri ilk üç site arasında, video paylaşım siteleri birinci sırada yer almaktadır (%32,1). En sık ziyaret edilen siteler içerisinde ikinci sırayı %28,7'lik oranla sosyal medya siteleri almıştır. Üçüncü sırada ise %11,1'lik oranla e-posta kullanımı gelmektedir.

4.3. Tanımlayıcı İstatistikler ve Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları

Tanımlayıcı istatistikler ve araştırmanın değişkenleri arasındaki korelasyon katsayıları Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3. Tanımlayıcı İstatistikler ve Değişkenler Arasındaki Korelasyon Değerleri

Değişkenler	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	Cronbach's Alpha	Korelasyon Değeri
Sanal kaytarma	2,30	.710	.89	1
Dışadönüklük	3,30	.682	.73	.213**
Uyumluluk	3,94	.678	.79	.069
Sorumluluk	3,27	.548	.75	.079
Nevrotiklik	3,05	.767	.73	.128**
Deneyime açıklık	2,52	.683	.75	.151**

** p < 0,01

Değişkenler arasında korelasyon değerleri incelendiğinde; beş büyük kişilik özelliklerinden dışadönüklük ($r = .213$; $p < .01$), nevrotiklik ($r = .128$; $p < .01$) ve deneyime açıklık ($r = .151$; $p < .01$) ile sanal kaytarma arasında anlamlı ve pozitif yönlü ilişkinin var olduğu görülmektedir. Buna karşın, beş büyük kişilik özelliklerinden uyumluluk ve sorumluluk ile sanal kaytarma arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Bu bulgular, hipotez 1, hipotez 4 ve hipotez 5'in desteklendiğini, hipotez 2 ve hipotez 3'ün ise reddedildiğini göstermektedir.

Beş büyük kişilik özelliği ile sanal kaytarma arasında yapılan basit regresyon analizi sonuçları Tablo 4'te görülmektedir.

Tablo 4. Beş Büyük Kişilik Özelliği ile Sanal Kaytarma Arasındaki Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımsız değişkenler	β	Standart Hata	t Değeri	Sig.	Tolerans	VIF
Dışadönüklük	.162	.053	3.202	.001	.789	1.268
Uyumluluk	.021	.050	.435	.664	.888	1.126
Sorumluluk	.060	.059	1.307	.192	.971	1.030
Nevrotiklik	.036	.047	.726	.468	.801	1.248
Deneyime açıklık	.101	.051	2.036	.042	.828	1.208
F			5.991			
R ²			.061			
Düzeltilmiş R ²			.050			
Std. Error of the Estimate			.692			
Anlamlılık düzeyi			.000			
Durbin Watson			1.734			

Bağımlı değişken: Sanal kaytarma.

Beş büyük kişilik özelliğinin sanal kaytarma üzerindeki etkisini test etmek amacıyla resregyon analizi yapılmıştır. Tablo 4'teki bulgular, dışadönüklük ($\beta = .162$) ve deneyime açıklık ($\beta = .101$) özelliklerinin sanal kaytarma üzerinde anlamlı ve pozitif yönlü etkiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Analiz sonuçları, modelin bir bütün olarak anlamlı olduğunu göstermektedir (Düzeltilmiş $R^2 = .050$; $F = 5.991$; $p < .01$). Sanal kaytarma davranışlarındaki değişimin %5,0'inin bağımsız değişkenler olan kişilik özellikleri tarafından açıklandığı Tablo 4'teki verilerden anlaşılmaktadır.

Modelde çoklu bağımlılık (multi-collinerity) olup olmadığını anlamak için tolerans ve varyans etkileme faktör (VIF) değerlerine bakmak gerekmektedir. Tablo 4 yer alan tolerans ve VIF değerleri modelde çoklu bağımlılık sorunu olmadığını göstermektedir. Çünkü tüm tolerans değerleri 0.2'den büyük ve tüm varyans etkileme faktörleri (VIF) 5'ten küçüktür (Bozic, 2006: 117).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Özünde bireyi diğerlerinde ayıran, farklı kılan kişilik kavramı, insanın fiziksel ve sosyal çevresiyle olan etkileşimini ortaya koyan duygu, düşünce ve davranışlarının ayırt edici bir bileşimi olan kişiliğin doğuştan gelen bir takım genetik özellikler ile sonradan çevresel koşulların ve sosyal unsurların etkisiyle şekillenen bir kavram olduğubilinmektedir (Demirtaş Karaca ve Biçkes, 2017). Literatürde birçok yazar tarafından da belirtildiği üzere kişiliğin oluşumunda çevre ve kalıtımın etkisi net olarak ifade edilmekte ve kişilik, çevre ve genetik faktörlerin sentezi şeklinde ele alınmaktadır.

Bireylerin kendi kişilik ve yeteneklerinin farkında olmaları iş hayatında da başarıyı yakalamalarında temel faktörlerden biri onumundadır. Bireylerin karakterleri, tutumları, değer yargıları, davranışları, düşünce yapıları, birçok etken tarafından belirlenmektedir. Biyolojik olarak birbirine benzer yapıda olan bireylerin çevresel etkiler karşısında farklı tepkilerde bulunmalarının temel açıklayıcısı sahip oldukları kişilik yapısıdır. Kişilik bireylerin içinde buldukları kültür, çevre ve inançların etkisi altındadır. Bireylerin duygu, düşünce ve davranışları, olaylar karşısındaki tutumları birbirinden farklıdır ve bunlar bireysel farklılıkları oluşturmaktadır.

Bir örgütün başarısı, başarılı yönetilmesiyle yakından alakalıdır. Başarılı yönetilen örgütlerin ise en önemli özelliği çalışanların kişilik ve davranışlarını anlayıp, yorumlayabilen örgütler olmalarıdır. Bireylerin kişilikleri işyerindeki davranışları üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Örgütsel yaşamda sıkça irdelenen insan faktörü; önce kaynak, sonra değer daha sonra ise önemli bir sermaye unsuru olmasıyla daha da önem kazanmıştır. Örgütler sahip oldukları beşeri sermayeyi etkin yönetebilmek için kişilik konusunda bilgi sahibi olmalıdırlar. Günümüz yöneticileri bu bağlamda iyi bir psikolog rolü de oynamalı ve bu yönde gerekli gözlemleri yapıp gerekli rehabilitasyonu yönetebilmelidir.

Kişilik özelliklerinin en temel fonksiyonlarından birisi kişilerin içsel deneyimlerini ve gözlenebilen davranışlarını tanımlamak, sınıflamak ve özetlemektir. Bu kapsamda mevcut çalışma kapsamında da modelimize dahil ettiğimiz Beş Faktör Kişilik Modeli, kişilik özelliklerinin tespitinde en sık olarak kullanılan, güvenilir bir modeldir (Costa & McCrae, 1992; McCrae & Costa, 1987; John Angleitner, & Ostendorf, 1988). Bu kapsamda mevcut çalışma modeli ile beş büyük kişilik özellikleri modeli ile sanal kaytarma arasında ilişkilerin olup olmadığı araştırılmıştır. Beş büyük kişilik özelliğinin sanal kaytarma üzerindeki etkisini test etmek amacıyla resregyon analizleri uygulanmıştır. Mevcut bulgular, dışadönüklük ve deneyime açıklık kişilik özelliklerinin sanal kaytarma üzerinde anlamlı ve pozitif yönlü etkiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Ancak, diğer kişilik alt boyutlarının (nevrotiklik, uyumluluk ve sorumluluk) sanal kaytarma üzerinde bir etkisi mevcut çalışma bulguları ile desteklenmemiştir. İlave olarak bütünde incelendiğinde ise analiz sonuçları modelin bir bütün olarak anlamlı olduğunu ve kişiliğin sanal kaytarma üzerinde anlamlı etkide bulunduğu sonucunu desteklemektedir. İlgili bulguların literatür kapsamında elde edilen sonuçlar ile paralellik gösterdiği de gözlenmektedir. Bu yönde yapılan bazı çalışmalarda da sanal kaytarma ile dışadönüklük (Bauer ve Liang, 2003; Chiang vd., 2015; Goff ve Ackerman, 1992, Furnham vd., 2013; Sanchez vd., 2001) ve deneyime açıklık (McElroy vd., 2007; Tuten ve Bosnjak, 2001; Wilson vd., 2010) kişilik boyutları arasında anlamlı ilişkilerin olduğu tespit edilmiştir.

Son yıllarda özellikle bilgi teknolojilerinde yaşanan hızlı gelişmeler çerçevesinde, çevrede var olan fırsatların rakiplere göre daha önce fark edilmesi, çok hızlı değişen bireysel ve toplumsal ihtiyaçlara değer yaratacak şekilde hızlı çözümler bulunması ve de tüm bu süreçte bireysel ve örgütsel düzeyde alınması gereken riskler sahip olunan insan kaynağı ve bu kaynağın özelliklerinin önemini daha da ortaya koymuştur (Akdoğan ve Demirtaş, 2014). Bu kapsamda mevcut çalışma ile kişilik sanal

kaytarma ilişkilerinin beş büyük kişilik özellik teorisi kapsamında uygulamalı araştırmalarla incelenmesi ve sonuçlarının yorumlanmasının literatüre önemli kazanımlar sağlayacağı değerlendirilmektedir. İleriki araştırmaların da bu modele katkı sağlayacak şekilde genişletilerek bireysel davranış değişkenleri ile aracı analizlerle yeni uygulamalı araştırmalar ile desteklenmesinin literatüre anlamlı katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmanın da diğer çalışmalarda olduğu gibi bazı üstün ve zayıf yönleri bulunmaktadır. Öncelikle, bu çalışmanın iletişim teknolojilerinin artan önemi ile gündeme gelen sanal kaytarma kavramını, kişilik özellikleri kapsamında ele alması ve uygulamalı analizlerle irdelemesi önemli üstünlüğü olarak sıralanabilir. Bu kapsamda sanal kaytarmanın gelişmekte olan kavramsal alt yapısına yönelik Türkçe literatüre bu şekilde bir model kapsamında ilave analizler ve değerlendirmeler sunma potansiyelinin de çalışmanın önemli bir üstünlüğü olarak ifade etmek mümkündür. Ancak, birçok sosyal araştırmanın kısıtı olan genel kültürel özellikler ve yerelde daha alt boyuttaki kültürel özelliklerin de mevcut çalışmada bir etken olarak muhtemel girdiler sağlayacağı ortadadır. Bu kapsamda mevcut sonuçların örneklem kapsamında emik bir bakış açısı şeklinde yerel nitelikte olduğu ve bu nedenle de yeni çalışmalar ile mevcut ilişki sonuçlarının daha net olarak yorumlanabileceğini ifade etmek mümkündür.

KAYNAKÇA

- Abdullah, A., & Marican, S. (2016). The Effects of Big-Five Personality Traits on Deviant Behavior. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 219, 19-25.
- Akdogan, A. A., & Demirtas, O. (2014). Managerial role in strategic supply chain management. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 150, 1020-1029.
- Amichai-Hamburger, Y., & Vinitzky, G. (2010). Social network use and personality. *Computers in human behavior*, 26(6), 1289-195.
- Anandarajan, M., Devine, P. ve Simmers, C. A. (2004) "A Multidimensional Sealing Approach to Personal Web Usage in the Workplace" M. Anandarajan ve C. A. Simmers (eds.), *A Personal Web Usage in the Workplace: A Guide to Effective Human Resources Management*, 1st Edition, Hensey, Information Science Publishing, pp. 61-78.
- Andreassen, C. S., Griffiths, M. D., Gjertsen, S. R., Krossbakken, E., Kvam, S., & Pallesen, S. (2013). The relationships between behavioral addictions and the five-factor model of personality. *Journal of behavioral addictions*, 2(2), 90-99.
- Andreassen, C. S., Torsheim, T., & Pallesen, S. (2014). Predictors of use of social network sites at work-a specific type of cyberloafing. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 19(4), 906-921.
- Basım, H. N., Çetin, F., & Tabak, A. (2009). Beş Faktör Kişilik özelliklerinin kişilerarası çatışma çözme yaklaşımlarıyla ilişkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(63), 20-34.
- Bauer, K. W., & Liang, Q. (2003). The effect of personality and precollege characteristics on first-year activities and academic performance. *Journal of College Student Development*, 44, 277-290.
- Beranuy, M., Oberst, U., Carbonell, X., & Chamarro, A. (2009). Problematic Internet and mobile phone use and clinical symptoms in college students: The role of emotional intelligence. *Computers in human behavior*, 25(5), 1182-1187.
- Bianchi, A., & Phillips, J. G. (2005). Psychological predictors of problem mobile phone use. *Cyber Psychology & Behavior*, 8(1), 39-51.
- Blanchard, A. L., & Henle, C. A. (2008). Correlates of different forms of cyberloafing: The role of norms and external locus of control. *Computers in Human Behavior*, 24(3), 1067-1084.
- Bozic, L. (2006). The Effects of Market Orientation on Product Innovation. *Croatian Economic Survey*, (9), 107-124.
- Buckner, J. E., Castille, C. M., & Sheets, T. L. (2012). The Five Factor Model of personality and employees' excessive use of technology. *Computers in Human Behavior*, 28(5), 1947-1953.

- Cheng, H., Montgomery, S., Treglown, L., & Furnham, A. (2017). Emotional stability, conscientiousness, and self-reported hypertension in adulthood. *Personality and Individual Differences, 115*, 159-163.
- Chiang, Y. H., Hsu, C. C., & Shih, H. A. (2015). Experienced high performance work system, extroversion personality, and creativity performance. *Asia Pacific Journal of Management, 32*(2), 531-549.
- Costa, P. T., & McCrae, R. R. (1992). Four ways five factors are basic. *Personality and individual differences, 13*(6), 653-665.
- Costa, P. T., Jr., & McCrae, R. R. (1985). The NEO personality inventory manual. Odessa, FL: Psychological Assessment Resources.
- Demirtaş, Ö., Karaca, M. & Biçkes, D.M. (2017). Başarılı girişimciliğin perde arkasındaki güçler. Eğitim Yayınevi, Konya
- Donnellan, M. B., Oswald, F. L., Baird, B. M., & Lucas, R. E. (2006). The mini-IPIP scales: tiny-yet-effectivemeasures of the Big Five factors of personality. *Psychological assessment, 18*(2), 192.
- Doucet, L., Shao, B., Wang, L., & Oldham, G. R. (2016). I know how you feel, but it does not always help: Integrating emotion recognition, agreeableness, and cognitive ability in a compensatory model of service performance. *Journal of Service Management, 27*(3), 320-338.
- Ehrenberg, A., Juckes, S., White, K. M., & Walsh, S. P. (2008). Personality and self-esteem as predictors of young people's technology use. *Cyber Psychology & Behavior, 11*(6), 739-741.
- Engelberg, E., & Sjöberg, L. (2004). Internet use, social skills, and adjustment. *Cyber Psychology & Behavior, 7*, 41-47.
- Ergün, E., & Altun, A. (2012). Öğrenci Gözüyle Siber Aylaklık ve Nedenleri. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama, 2*(1), 36-53.
- Furnham, A., Nuygards, S., & Chamorro-Premuzic, T. (2013). Personality, assessment methods and academic performance. *Instructional Science, 41*(5), 975-987.
- Glass, R., Prichard, J., Lafortune, A., & Schwab, N. (2013). The Influence of Personality and Facebook Use on Student Academic Performance. *Issues in Information Systems, 14*(2), 119-126.
- Goff, M., & Ackerman, P. L. (1992). Personality-intelligence relations: Assessment of typical intellectual engagement. *Journal of Educational Psychology, 84*, 537-552.
- Hsiao, K. L. (2017). Compulsive mobile application usage and technostress: the role of personality traits. *Online Information Review, 41*(2), 272-295.
- Jandaghi, G., Alvani, S. M., Matin, H. Z., & Kozekanan, S. F. (2015). Cyberloafing Management in Organizations. *Iranian Journal of Management Studies, 8*(3), 335-349.
- Jia, H., Jia, R., & Karau, S. (2013). Cyberloafing and personality: The impact of the Big Five traits and workplace situational factors. *Journal of Leadership & Organizational Studies, 20*(3), 358-365.
- Jia, R., & Jia, H. (2012). *Computer Playfulness, Openness to Experience, and Computer Loafing. 18th Americas Conference on Information Systems, August 9-12, Seattle, Washington.*
- Jia, R., & Jia, H. H. (2015). An Individual Trait-Based Investigation of Employee Cyberloafing. *Journal of Information Technology Management, 26*(1), 58-71.
- John, O. P., Angleitner, A., & Ostendorf, F. (1988). The lexical approach to personality: A historical review of trait taxonomic research. *European journal of Personality, 2*(3), 171-203.
- Karasar, N. (2012). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Keser, H., Kavuk, M., & Numanoglu, G. (2016). The relationship between Cyber-Loafing and internet addiction. *Cypriot Journal of Educational Sciences, 11*(1), 37-42.
- Krishnan, S. (2017). Personality and espoused cultural differences in technostress creators. *Computers in Human Behavior, 66*, 154-167.

- Krishnan, S., Lim, V. K., & Teo, T. S. (2010). How Does Personality Matter? Investigating the Impact of Big-Five Personality Traits on cyberloafing. *Thirty First International Conference on Information Systems*, St. Louis, Missouri, USA.
- Landers, R. N., & Lounsbury, J. W. (2006). An investigation of Big Five and narrow personality traits in relation to Internet usage. *Computers in Human Behavior*, 22, 283–293.
- Lim, V. K. (2002). The IT way of loafing on the job: Cyberloafing, neutralizing and organizational justice. *Journal of Organizational Behavior*, 23(5), 675-694.
- McCrae, R. R., & Costa, P. T. (1987). Validation of the five-factor model of personality across instruments and observers. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(1), 81.
- McElroy, J. C., Hendrickson, A. R., Townsend, A. M., & DeMarie, S. M. (2007). Dispositional factors in Internet use: Personality versus cognitive style. *MIS Quarterly*, 31, 809–820.
- McNulty, J. K., & Russell, V. M. (2016). Forgive and forget, or forgive and regret? Whether forgiveness leads to less or more offending depends on offender agreeableness. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 42(5), 616-631.
- O’Neill, T. A., Hambley, L. A., & Chatellier, G. S. (2014). Cyberslacking, engagement, and personality in distributed work environments. *Computers in Human Behavior*, 40, 152-160.
- Örücü, E., & Yıldız, H. (2014). İşyerinde Kişisel İnternet ve Teknoloji Kullanımı: Sanal Kaytarma. *Ege Akademik Bakış*, 14(1), 99-114.
- Özçelik, G., Sevinç, L., & Uyargil, C. (2015). Ekibe Dayalı Yapılarda Seçme ve Yerleştirme Sürecinde Çoklu Değerlendirme Yaklaşımı ve Bir Örnek Olay Çalışması. *İstanbul University Journal of the School of Business*, 44(2), 56-64.
- Peters, C. S., & Malesky Jr, L. A. (2008). Problematic usage among highly-engaged players of massively multiplayer online role playing games. *Cyber Psychology & Behavior*, 11(4), 481-484.
- Prasad, S., Lim, V. K., & Chen, D. J. (2010). Self-Regulation, Individual Characteristics and Cyberloafing. *Pacific Asia Conference on Information Systems (PACIS)*, Proceedings. 9-12 July, [Taipei, Taiwan](#), pp. 1641-1648.
- Saleem, H., Beaudry, A., & Croteau, A. M. (2011). Antecedents of computer self-efficacy: A study of the role of personality traits and gender. *Computers in Human Behavior*, 27(5), 1922-1936.
- Sampat, B., & Basu, P. A. (2017). Cyberloafing: The Di (sguised) gital Way of Loafing on the Job. *IUP Journal of Organizational Behavior*, 16(1), 19-37.
- Sánchez, M. M., Rejano, E. I., & Rodríguez, Y. T. (2001). Personality and academic productivity in the university student. *Social Behavior and Personality: an international journal*, 29(3), 299-305.
- Tuten, T. L., & Bosnjak, M. (2001). Understanding differences in web usage: The role of need for cognition and the Five Factor Model of personality. *Social Behavior and Personality*, 29, 391–398.
- Ülke, H. E., & Bilgiç, R. (2011). Investigating the Role of the Big Five on the Social Loafing of Information Technology Workers1. *International Journal of Selection and Assessment*, 19(3), 301-312.
- Van Doorn, O. N. (2011). Cyberloafing: A multi-dimensional construct placed in a theoretical framework. Master Thesis, BSc Industrial Engineering and Management Science, Eindhoven University of Technology, The Netherlands.
- Wilson, K., Fornasier, S., & White, K. M. (2010). Psychological predictors of young adults' use of social networking sites. *Cyberpsychology, behavior, and social networking*, 13(2), 173-177.
- Zoghbi-Manrique-de-Lara, P. (2012). Reconsidering the boundaries of the cyberloafing activity: The case of a university. *Behaviour & Information Technology*, 31(5), 469-479.